

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Pogled v bodočnost.

Pogled v našo preteklost je žalosten. O prejšnji preteklosti niti ne govorimo; tudi odkar se zavedamo kot narod, imamo zaznamovati le malokatero zmago. Mnogo je bilo navdušenja in nič uspehov; vse polno črnih, sramotnih madežev na lastnem telesu, zakaj povsod in vedno kjer je tujec dosegel uspeh, je do tega v prvi vrsti pripomogla naša malomarnost, narodna popustljivost, povsod smo prišli prepozni z delom, prepozno s spoznanjem. Preporoda dosedaj še nismo doživeli.

Mnogo smo si tudi mi Slovenci obetali od novega volilnega reda. Koliko da bo uspeha, dosedaj še ne moremo presoditi. Tudi druge narodnosti pričakujejo uspehov od novih razmer, in da jih bodo tem lažje dosegle, pripravljajo se na to. Čehi, kot kulturno najvišje stoječa avstrijska narodnost, prišli so prvi do spoznanja, da bo v novem parlamentu narodnostni boj, proti vsem prerokovanjem od strani mednarodne socialne demokracije, proti prerokovanjem židovskega časopisja in proti upom vlade, zahteval združenih moči, da bo zahteval organizovanih močnih vrst, v katerih se morajo potisniti drugi, strankarski interesi v ozadje pred narodnostnimi. Da so celo češki socialni demokrati izdali manifest, v katerem narodno stališče posebno poudarjajo, je samo naravna posledica kulturne višine češkega naroda sploh.

Druga slovanska plemena, Poljaki in Rusini so se po možnosti združili. Nemci so se zbrali v močni skupini. Vse se je skušalo ojačiti, da bi bili tem boljše pripravljene na bodoči boj.

Hrvat in Srbi so hoteli tudi odločno jugoslovanski skupni klub. Tudi del slovenskih poslancev je uvidel to nujno potrebo za nas, ki smo itak povsod in vedno pre-slabi, celo če imamo večino; a volja ene osebe je odločila, da ne bo skupnega kluba, in s tem odločila usodo Slovencev in avstrijskih Jugoslovanov sploh, glede nedoglednih posledic.

Kot vzrok javno napovedujejo, da klerikalni Slovenci ne morejo sedeti skupaj s slovenskimi liberalci. Prvi sad, ki nam je dozorel na Dunaju je piškav, prvi dar s strani naših zastopnikov nas napolnuje s žalostjo mesto z veseljem, prvi korak kaže svetu našo slabost in nezrelost.

Zraven pa v naši domovini napredujejo Nemci nemoteno kakor poprej, predrzno, izzivajoče, oblastno nastopajo na vsi črti bolj kakor kdaj.

Na Gorenjskem se čuje vedno več vesti o prodiranju, s pomočjo vlade, v okolici ljubljanski se izzivajoči pojavljajo, v Ljubljani sami so z uspehom na delu in širijo nemoteno njih posestno stanje; naši možje pa — toda saj niso možje — jih podpirajo, ker bi bili Nemci sami pre-slabi, da bi si opomogli; naši možje nimajo smisla za drugo narodno zavednost, kakor za tako, pri čaši vina in v navdušenju. Žalosten pogled v bodočnost!

Vprašajmo se sedaj, mora li to vse tako priti? Ali smo res obsojeni v pogubo? Ali se ne bomo nikdar povzpeli do tega, da bomo vrgli to strašno, moralno breme raz sebe, ki nas vedno tlačí, ki zaduši v nas vedno vsako energično delo v našo obrambo, v našo narodno korist že v kali?

Oglejmo si malo te naše može, ki so postavljeni v to da nas vodijo, ki nas pa zapeljejo vedno le v škodo! Vprašajmo se enkrat resno, kdo je dal Šusteršiču pravico, da svojevoljno prepreči sestavo skupnega kluba? Ni li mar edino opravičeno stališče, da se ga sploh ne vpraša ali hoče ali noče, da mora sedeti v klubu skupaj z drugimi slovenskimi poslanci, če bi bil tudi kdo izmed njih garjev, če to namreč zahtevajo koristi naroda, za čegar zastopnika so ga izvolili?

Kdo pa je dal možem à la Levec pravico da žrtvuje eminenten narodov interes v svojo osebno umazano korist? Kdo pa je dal liberalnemu prvaku Trillerju pravico, da nas s svojim figovstvom osramoti pred svetom? Takih vprašanj bi lahko stavili nebroj in vedno dan na dan se dogajajo nova sramotna fakta, katerih niti vseh ne zveemo.

Če bi naši mlajši ne bili tako zaslepljeni, kako hitro bi pomedli z vso to staro šaro. Kako hitro bi izginili iz javnega pozornišča vsi oni, ki sedaj vegetujejo na odličnih mestih, ki žive polživljenje, ki skrbijo samo za svojo ljubljeno osebnost in za ljubi mir. Kako hitro bi padli vsi oni mogočni klerikalci ali liberalci, ki povsod in vedno na glas trobijo v svet velikansko laž, da je vera v nevarnosti ali pa da preti prostomiselnosti pogin.

Pri tem pa gospodom ne gre za drugega, kakor da služijo svoji samopašnosti, da razširjajo svojo oblast s pomočjo hinavščine in lažij, zraven pa so jim deveta briga interesi celokupnosti, interesi naroda, zaradi katerih ravno zasedajo odlična mesta. Če bi nam bilo treba samo zagovornikov vere in svobodomiselnosti, bi si lahko naročili za

tako plačo par čifutskih advokatov, ki bi to morda boljše opravili kakor naši.

Proč torej od te cele korumpirane, sterilne stare sodrge! Proč od teh nepotrebnih in vsiljujočih se zagovornikov, baje v nevarnosti se nahajajoče vere ali pa naprednosti! Proč od našega klerikalizma, ki služi samo v oporo nekaterim samoljubnim koristolovcem, ki služi samo v tem lažje izkoriščanje onih, ki verjamejo lažem.

Proč od našega liberalizma, ki se kaže v tem, da njega propagatorji ne poznajonikake odgovornosti napram drugim, da se jejo sovraštvo do drugih stanov, drugih slojev, ki samega sebe stavljajo v nasprotje s socialno nižje stoječim delom ljudstva.

Potrebno nam je edino in pred vsem nesebičnega dela, treba nam je požrtvovalnosti, ki vpreže vse duševne in telesne moči v težko premakljivi voz celokupnosti. Od tega nimamo nič če eden doseže visoko stopnjo zraven pa žrtvuje najštevilnejše interese naše narodne celokupnosti, Skromno delo, vsak po svoji moči, je edino ki povzroča pravi napredek.

Za nas naj veljajo besede Ivana Rusa, ki jih je govoril v Ribnici zbranim kmetom: Ne gre zato, kdo bo prvi ali kdo bo zadnji, gre zato, da si vstvarimo vsi skupaj nekaj velikega, lepega in močnega.

Shod „Slovenske Gospodarske Stranke“ v Ribnici.

(Dalje.)

Rus Ivan, posestnik iz Loškega Potoka, govoril je sledeče:

Možje zborovalci!

Leto osemindesetdeseto je bilo burno leto za vse avstrijske narode. Ljudstvo se je tedaj dvignilo in zahtevalo enoglasno svojih pravic. Kmet je bil do sedaj rob, tlačan graščaku. Njegovo stanje je bilo nezno. Kaj čuda, če se je potem kmet samolastno vzdignil in zahteval pravico. Ni mu preostajalo drugega, nego da zahteva svojo pravico s silo, z oboroženo roko. S silo si je moral priboriti leta osemindesetdesetega svojo pravico kmet, delavec in obrtnik.

Naš cesar je stopil tedaj v trenutku najvišje razburjenosti narodov kot osemnajstletni mladenič na prestol in

LISTEK.

V megli.

Spisal A. R. P.

(Dalje.)

„Ali jo imate zelo radi?“
„Tako“ — je rekel Butar.
„Ali ste imeli že katero prej bolj radi?“
„Že“ — je odgovoril in ji je pogledal v lice.
„Menda je že deset let od takrat“ — je pravil —
„no dolgo je že. Tedaj je bila ljubezen vsa drugačna. Srce polje od hrepenenja, vse telo drhti od neznanne bojzani, od žalosti in sreče obenem.“

Pogledala mu je nato v obraz in se je nasmejala.
„Bože moj, zakaj pa niste tiste vzeli?“
„To je prišlo tako vse čudno, neumljivo je vse, tudi vi ne bi vedeli tega razlagati.“
„Vam je bila zelo podobna“ — je rekel potem —
„skoro prav taka je bila, samo mlajša in menda manjša.“
Minka se je zasmejala in odgovorila nenavadno živahno.

„To je krasno, to je krasno!“
„Resnica je“ — je dejal Butar, gledal je takrat nekam predse tja v daljavo, kjer je letela preko ravnine

jata vran in na glas kričala. Misli je na tisto davno zanimivo Maro, na katero se mu je bil spomin nenavadno osvežil.

Tiste dni včasih je celo že mislil, da bi se zanimal zopet zanjo, da bi vprašal, kje je, da bi jo enkrat poiskal in z njo govoril. Prišlo mu je na pamet, da bi se Mara začudila, in ko bi zvedela, da je zdaj njegovo življenje popolnoma praktično uravnano, da bi zdaj morda svojo sodbo o njem v mnogih ozirih spremenila. Misli je tudi, da bi ji lahko rekel, da je vse to radi nje storil, samo radi nje je pustil umetnost, da se je vedno zanimal zanjo, zdaj da je dosegel primerno mesto in zato se je pri njej oglasil. Ampak, kadar je tako premišljal, takrat so prehajale misli že skoro v sanje.

Minka, ki je sedela s pismom v naročju, je vstala in popravila površnik.

„Kako bi bilo, to mi povejte, če bi se zdaj vrnila tista, ki pravite o njej, da ste jo imeli tako radi?“
Gledala mu je naravnost v oči, in njega je vprašanje skoro iznenadilo.

„Kaj bi napravil?“ — je pomislil in se premaknil na klopi. „Kaj naj bi napravil?“

„Recite — tako po duši!“
Gledala mu je še vedno v obraz in smeh, ki ji je igral prej krog ust, je polagoma izginjal.

„Recite“ — je silila — „recite!“

„Jaz res ne vem. Ampak mislim, da bi bilo silno nerodno vse, kar bi storil.“

Gledala je nato predse, mislila je nekaj in zamahnila potem z roko po zraku.

„Taki ste moški taki! Brezčutni ste, ne poznate niti najmanjše požrtvovalnosti. In nič ne pomislite, da so ženske vaše žrtve, ker ne morejo same v ospredje, ker imajo vezane roke, ker ne dopuščajo tega šege, slučajji, tisoč neprilik . . .“

Govorila je počasi, v obraz je bila bledejša, roke je dvignila iz naročja, dejala list v zavoj in vtaknila vse skupaj v površnikov naprsni žep.

„Vi sodite preveč idealno — jaz mislim, da želite idealnejšega življenja, ki ga živimo. To pride od tega, ker ste premalo živeli, spoznavali življenje bolj iz knjig, iz romanov in novel, kakor pa iz lastne skušnje. Veste, pisatelji jemljejo sicer svoje snovi od ljudij, od realnega sveta, ampak jih sebi primerno prikrožajo, napravljajo jih zanimive, odvezemajo jim vse tisto, kar je v življenju preveč navadno in vsakdanje.“

Minka je nekaj mislila in spregovorila potem čez dolgo časa.

„Ne, ne! Tudi jaz imam svoje skušnje, tudi jaz imam svoje življenje. Iz tega, neposredno iz tega sklepam to, kar sem prej povedala.“

vskliknil: „Vsi narodi so moji otroci, vsakemu naj se da svoje.“ Ustanovil se je tedaj nekak državni zbor, ki pa ni imel obstanka, ki se je moral umakniti absolutizmu, ki je vladal do leta 1867. Tega leta se je potem podpisala ustava in mir je za vladal med avstrijskimi narodi.

Do leta sedemdesetega nimamo mi Slovenci mnogo zaznamovati. Narod naš in naš jezik je bil do tedaj širšemu svetu nepoznan. Ljudstvo naše je pač klicalo po pravici, toda ker še ni bilo organizovano, se je zaman oglašalo. Slovenci smo bili Avstriji le nekak privesek, ki ga nikdo ni upošteval. Če si omenil takrat tujcu, da tukaj stanuje slovenski narod, je le začudeno vprašal, kako ljudstvo je to.

Toda našli so se pozneje možje, ki so se možko oglašali in povedali na vsa usta merodajnim krogom, da smo tudi mi Slovenci narod, ki se ga mora upoštevati, ki neče več biti preziran privesek. Od leta 1867. naprej so se rodili možje, ki so čutili v svojem srcu, da so izšli iz slovenskega naroda, ki so trpeli s trpinom kmetom, ko so videli, kako trdo si mora služiti svoj kruh. Dvignili so se ti možje in zahtevali, naj se pomore našemu kmetu, naj se mu da kruha. Kdo so bili ti možje, ti biseri naroda slovenskega? Jadransko morje je rodilo moža, moža v pravem pomenu besede, Ivana Nabergoja, čegar klic po pomoč svojim bratom ni ostal glas vpjiočega v puščavi. Lovro Toman, Josip Vošnjak in Ivan Razlag so bili vstrajni, značajni boritelji za borno naše ljudstvo, ki so ga poznali do pičice, ker so sami izšli iz njega. Poštena kmetiška hiša jih je rodila; in zato so tudi poznali težave našega kmeta in glasno klicali, naj se mu opomore.

Kakšno vlogo je pa potem igral ta slovenski narod v političnem življenju? V deželni zboru je živelo potem politično življenje samo iz sebe naprej in te razmere so vladale do l. 1892. Tega leta pa se je vršil prvi slovenski katoliški shod v Ljubljani. In na tem katoliškem shodu se je izdala parola, da je le v varstvu cerkve in vere mogoča pot slovenskemu narodu do prave svobode in napredka. Ustanovila se je katoliška stranka, ki se je namenila boriti se za prostost in napredek našega naroda. Rodila pa se je to leto tudi druga struja. Luka Svetec, tedaj eden prvoboriteljev našega ljudstva, sam ni vedel v tem trenutku, na katero stran naj se obrne, ker na srečo mu je bilo samo blagostanje našega ljudstva. Moralo je priti do razcepljenja v našem ljudstvu, in to razcepljenje se je pokazalo najhuje o priliki deželnozbornih volitev l. 1905. Katoliška stranka si je izvojevala tedaj 15 kmetških mandatov, vseh skupaj pa je bilo 16. Klerikalna stranka je imela tedaj vse v rokah, zmagala pa ni; glavno besedo je imel Nemeč, in ta je bil absoluten gospodar. V konkubinatu so živeli liberalci naši in Nemeč, in vsled tega se tudi takrat za naš narod ni ničesar doseglo, tudi če bi se bilo hotelo resno delati, do česar pa sploh prišlo ni. Ta konkubinatus med liberalci in Nemeč, katerega so liberalci tako zvesto prikrivali, je bil ono, kar nam je ležalo trdo na našem telesu, in obmejni Slovenci so oni, ki čutijo še sedaj posledice te nenaravne združitve. Tujec si je priboril ped za ped naše zemlje ob meji, in to tem lažje, ker se ga je pri tem ropanju naše slovenske zemlje razen tega še vedno od zgoraj podpiralo.

Možje, kaj hočemo dalje govoriti o tem neplodovitem stanju naše domače politike, ki je provzročila toliko zla, posebno slovenskemu kmetu. Skrajni čas je že bil, da se kmetu pomaga s tem, da se ga najprej gospodarsko organizuje. Katoliška narodna stranka je to zahtevo uvidela, in zato je spretno prenovila svojo firmo in rekla, da se imenuje „Slovenska ljudska stranka“. Mi kmetje smo hoteli z največjim veseljem v to novo stranko vstopiti, ker smo se vdajali sladkemu upu, da bo ustanovila kmetu boljše bodočnost. Ali kaj se je zgodilo? Govoriti hočemo

tu le o nas, ribniških kmetih. Ko so se vršile leta 1905. dopolnilne volitve za ribniško-kočevski okraj, smo vsi pričakovali, kako darilo nam bo prinesla „Slovenska ljudska stranka“, kaj bo nova stranka ponudila našim volilem. Za Ribnico se je postavil tedaj kot kandidat Šuklje. Vedno in vedno se je govorilo, da si bo kmet sam izbral svojega poslanca iz sebe in da ga bo sam volil. Toda zgodilo se je ravno nasprotno. Kmeta se sploh vprašalo ni po njegovih željah in cela stvar ni bila drugega nego velikanska politična burka, ki se je igrala na stroške našega kmeta.

Kaj pa nam je prinesla najnovejša volilna reforma za državni zbor?

Prvič je stopil sedaj delavec, kmet, obrtnik, trgovec brez davka na voliše. Te nove volitve pa, ki so se vršile popolnoma mirno v deželi kranjski, so prinesle mnogo presenečenja onim, ki so se vneli zanjo, in ki so zastavili vse svoje moči, da prodre v starem državnem zboru. Med onimi, ki so bili najbolj presenečeni, je bila avstrijska vlada, a to je bila naravna posledica sistema. Socialna demokracija se je iz malenkosti povzpela za velikansko število 87 poslancev, in vlada je danes na milost in nemilost tem svojim največjim nasprotnikom izročena. Ali za nas socialna demokracija ni na mestu. Mi Kranjci smo kmetje, ki si služimo na polju svoj vsakdanji kruh, in kot taki ne moremo od socialne demokracije ničesar pričakovati. Opore nimamo mi kmetje nikjer in to nam je povedal tudi poslanec Jaklič, ki nas je vprašal, kaj da hočemo sedaj, kam da hočemo vstopiti, ali med socialne demokrate ali v „Slov. ljudsko stranko“.

Možje! Ne enega, ne drugega ne bomo storili. Kaj kmet res nič več ne šteje? Mi kmetje smo opora naše dežele Kranjske, mi se moramo združiti; in če se mi kmetje vzamemo skupaj, kaj nas potem briga socialna demokracija in kaj S. L. S. Potrebno med sebojne gospodarske vzajemnosti moramo mi spoznati, in kdo nam more potem kaj, če smo združeni in vidimo jasno svoj cilj pred seboj. (Burno odobravanje.)

Kako pa bomo mi to dosegli? Prva potreba je organizacija kmeta. O tem se mi lahko popolnoma podmače pogovorimo.

Vsak volilni okraj naj si ustanovi svoj posebni okrajni odbor, kateri bo skrbel zato, da se bodo vse zadeve, ki se dotikajo kmeta, v njem obravnavale. Ta odbor naj ima v svoji sredi moške-kmete, o katerih je vseeno, če so bili prej liberalci ali klerikalci, ker gospodarska stranka ne more poznati tega razločka, ampak se mora ozirati le na gospodarstvo samo, kar mu bo prva naloga. (Viharno odobravanje.) Ta odbor bo poznal kmeta in njegove težave, in delo za kmeta mu bo prešlo v kri in dušo. (Tako je, živijo!) Ta odbor naj obstoji dalje iz županov posameznih občin, iz deželnih in državnih poslancev. V ta odbor naj pošlje svojega zastopnika delavec, obrtnik, trgovec, duhovnik, učitelj in naloga tega zastopnika je, da prouči vse potrebe dotičnega stanu, katerega zastopa. Odbor naj prireja shode, da v zvezi z vsemi, katere zastopa, določi njih postopanje v vseh prepornih točkah. Odbor bo stopil pred one, ki jih zastopa, toda ne bo jim ukazoval, češ tako morate delati, kakor smo mi sklenili, temveč jim bo rekel: „Glejte, to mislimo, da bi bilo dobro za povzdigo našega gospodarstva, preišljajte o tem in potem sodite tudi Vi!“ (Viharno pritrdjevanje.) Zoper sodbo tega kmetškega, ozir. gospodarskega zbora ne more biti nobene višje instance. Ako bomo prišli tem potom do cilja, do gospodarskega blagostanja, potem nas nikdo ne bo več krivo sodil.

Rutarjeva mati je s-dla na stol poleg sebe, čudila se je, a umela ni ničesar.

„Kaj je“ — je izpraševala z največjim sočustvovanjem. — „Kaj je?“

„Pavla doma joče, pravi, da se bo ubila . . .“

Starka je pripovedovala s samimi vzdihni in nosila robec iz naročja do ust in od ust zopet nazaj v naročje.

„Zakaj?“ — je izpraševala skrbno Rutarjeva mati.

„Ivan jo opušča . . . Kaj sem dočakala, ti moj Bog! Ta sramota, ta sramota!“

In starka je vzdihala dalje, potem se nekoliko umirila in pripovedovala z napol jokajočim glasom.

„Vsak teden jo obišče komaj enkrat in nekoč — nekoč ga ni bilo cel teden nič blizu. Kadar pride, je zamišljen, komaj odgovarja na vprašanja, o ljubeznjivosti sploh ni več govora. Danes dopoldne — mi je pripovedovala Pavla — ko je šla naravnost po trgu — je rekla — in on ji je prihajal od druge strani nasproti — je rekla — se je obrnil v stran, ko jo je zagledal — je rekla — samo da se je je izognil — je rekla. In zdaj joče Pavla doma, pravi, da bo šla v vodo — ubogi otrok! Kaj sem jaz, reva dočakala, o ti ljubi sveti Anton . . . o ti moj Bog!“

Rutarjeva mati jo je tolažila, češ, da najbrž ni ničesar hudega, in da je vse skupaj malenkost, kar se pač zgodi med takimi mladimi ljudmi pogostokrat.

Zadnje državnozbornske volitve so dale socialnim demokratom velikansko moč v roke. Res je, ogromen uspeh imajo; toda ta jih še ne opravičuje do vslika: „vse bo v kratkem naše!“ — Kaj pa bo potem naše, vprašajmo se mi kmetje! Kaj bo potem s kmetom? Kjer so tovarne, tam smo itak vse izgubili, in to je popolnoma naravno. Toda na deželi bi to ne bilo pravično, pa se tudi ni bati tega. **Gospodar kranjske dežele je kmet; on je deblo, vse drugo so veje. In to deblo je zdravo.** Dokaz za to naša krasna ribniška dolina. Iz te doline so izšli možje, pravi možje, naša dika, naš ponos, možje ki so napravili čast temu kraju, v katerem mi danes zborujemo. (Najvi-harnejše pritrdjevanje.)

Izpregovorimo še par kratkih besedij o politiki naših časopisov. Geslo naše naj bode: Proč z židovskim liberalizmom, ki nam veže roke, in proč s hinavci, ki izrabljajo vero v umazane politične namene. Samo poštena beseda naj se zapiše. (Živahno pritrdjevanje.) Leto bo kmalu, kar je bil dika slovenskih pesnikov, Simon Gregorčič pri nas v Ložkem Potoku, in zlate so bile besede njegove, ki jih je izrekel: Prijatelji, ne bojte se nikdar povedati resnice v oči. (Klici: Tako je, proč s hinavstvom.)

Dozvolite mi, da odgovorim še na nekatere napade. Posl. Jaklič napadel nas je na shodu v Velikih Poljanah, da nismo nič drugega kakor prikriti liberalci, katerim je treba sneti samo larfo z obraza, da se jih spozna. Odkrili smo vam danes svoje srce in sneli tisto larfo, katero bomo pa shranili za poslanca Jakliča, ker utegne se zgoditi, da bo prav kmalu pozabil, da je slov. kmetške matere sin, zatajil narodno samostalnost in se združil z našimi nasprotniki Nemeč v državnem zboru.

Možje, združimo se, organizujemo se, delajmo; ne gre zato, kdo bo prvi in kdo zadnji, ampak zato, da bomo vsi skupaj ustvarili nekaj velikega, lepega in močnega. Le na ta način bo prišlo blagostanje k nam, in le tako nam bo vsem pomagano. Kadar bo naš kmet gospodarsko podprt, bo s tem vsem stanovom pomagano, delavcu, obrtniku, trgovecu, zdravniku, duhovniku, učitelju; da kjer evete gospodarstvo, bo celo sodnikovo opravilo se zmanjšalo. Vsak bo delal za-se, delal pa tudi za skupnost, ker bo organiziran, in tudi bo vsakdo lahko ponosen na-se, na svoje pošteno delo.

Ne obupajmo! Nimamo sicer še pravih svojih zastopnikov, pa Slovenci bodo sedaj na Dunaju tudi za našo bodočnost kaj storili. Za prvi moment naj nam pavelja: Poštenost v boju, in nikakih osebnih nasprotstev in napadov. Na osebne napade sploh ne bomo odgovarjali, pobijajo se sami. Lečijo naj se naše hibe, kar je slabega in nezdruživega na našem narodnem telesu, naj se izruje. Le tako se bo vse zboljšalo, in le tako ne bo junak — slovenski narod — ležal na tleh vklenjen v verige, da ga more vsak obreati, kdor ga hoče.

Če se nas bode hotelo ovirati na naši poti in dovesti nas do političnega hajduštva, bomo mirno sprejeli tudi to delo in se hrabro borili za kmetško samostalnost in če pade v tem boju naš mož dela, postavili mu bomo spomenik z Gregorčičem: En meč navpik in handžar navskriž, naprej možje do popolne kmetške zmage! (Viharno, dolgotrajno, splošno pritrdjevanje in ploskanje.)

Nato se je oglašil k besedi kaplan Skubic, ki je izrazil svoje veselje nad tem, da ni bilo v dosedanjih govorih nikakih osebnih napadov in da se je vsakemu govorniku, katerekoli stranke naj bode, zagotovila prosta

„No, dobro“ — je rekel potem. „Saj jaz vam tudi nisem dal povoda za tako izjavo. Jaz sem le rekel, da pač ne vem, kaj bi storil v slučaju, ki ste ga omenili, ne pa, kaj bi storil. Vidite, moje prepričanje je to, da človek nikoli ne ve, kaj bi pravzaprav ob taki priliki napravil. Pri takih stvareh ne pride razum popolnoma nič v poštev, ampak sreče samo. In to, prosim vas, ne pozna logike, nobene logike.“

Končal je z nasmehom, in ko je bil tisti večer sam, ni mogel samega sebe umeti. Hodilo mu je po glavi, kaj bi storil, mislil toinono, izpraševal se, zakaj to preišljuje, in zopet isto preišljujeval.

Šel je zvečer vun, hodil po mestnih ulicah, po drevo-redu, a neveste ni obiskal. Zdelo se mu je to nepotrebno in o tej stvari sploh ni dalje mislil. Vrnil se je kmalu domov in vprašal po Minki. A ta se je bila že zaklenila v sobo in ves tisti večer je ni bilo več na spregled.

V.

Tiste dni pred Božičem nekako je prišla mati neveste Pavle k Rutarjevi materi in bila je videti že na zunaj vsa vznemirjena. Ko je stopila v sobo, je težko soplja, vzela iz žepa bel robec in ga nervozno mečkala po rokah.

„Kaj se je zgodilo? Kdo bi si mislil da, bomo to dočakali? Moj Bog, ta sramota!“

Vse te stavke je takorekoč vzdihnila globoko iz prsi, nato je sedla na zofu in pritislila robec na usta.

„Jaz bom že govorila z njim“ — je poudarjala ob koncu — „vse bo takoj dobro. Zvečer prideva skupaj k vam . . . Tako ste vznemirjeni in zima je, ali bi morda kozarec čaja, da bi se segreli?“

Starka se je bila nekoliko potolažila, samo še ena sama misel ji je bila neprijetna in to je izpregovorila takrat, ko je srebal čaj.

„Jaz ne vem“ — je pripovedovala počasi in pokušala obenem z žlico čaj — „jaz ne vem — Pavla pravi, da hodi z neko učiteljico. Z neko veliko.“

„Ta je pri meni“ — je dokazovala vdova — „mesto Ane je prišla. To ni vse nič, vse nič. Jaz poznam svojega sina, ki je pameten.“

Polagoma se je že mračilo zunaj, in v sobi je bil postal mrak še znatnejši. Iz sosednje sobe so se začule citre. Bila je Minka, ki je prišla iz šole domov in igrala.

Pavlina mati se je poslavljala in obenem vabila.

„Torej pridite gotovo“ — je ponavljala — „oba pridita gotovo!“

Ko je prišel nato domov Butar, mu je pravila mati o vsem dogodku.

„Nič ni“ — je rekel — „nič se ni dogodilo. Videl je nisem gotovo takrat na trgu, kajpada! Zvečer pojdemo tja“ — je dostavil potem in pričel čitati svoj dnevnik.

(Sledi.)

beseda in mirno poslušanje vseh izvajanj, tudi če bi bila v nasprotju s tem, kar se je dosedaj čulo.

Program S. G. S., kakor sta ga razvijala dr. Ravnihar in g. Rus mu ugaja v vseh bistvenih točkah, ker uvideva potrebo gospodarskega povzdiga, če se hoče slovenski narod ubraniti tujecev. Vendar se mu dozdeva ta program vtoliko pomanjkljiv, ker skrbi samo za telesni napredek; ozirati bi se moral na celega človeka, in vsled tega ne tudi v nemar puščati njegove duše, ako neče, da se mu podtika enostranstvo. Politično in versko življenje je v neposredni zvezi. Cerkev in država imata sicer vsaka svoj delokrog, ker je jedne namen, skrbeti za duševno blaginjo človeštva, a druge za telesno; toda ta dva kroga nista ekscentrična, temveč se dotikata ter se ne moreta ločiti brez velike škode za človeštvo. Edino ona politika ni škodljiva, katera ne izločuje poleg skrbi za telesno blagostanje tudi one za duševno (Klici: splošna izobrazba!), kajti cerkev je oni moment, ki utrjuje državo. Duhovnikom se očita, da vero mešajo v politiko, toda vera in politika sta že brez tega zmešana. Opozorjam le na zakon in na verski poduk. Zakon je zakrament, torej cerkven, in državni zbor je bil oni, ki ga je hotel imeti kot razdružljivo zvezo. Takisto je tudi naloga cerkve, da vodi verski poduk, država pa hoče sedaj, da bi bil to njen delokrog. Vsled tega se mora cerkev vtikati v politiko, da brani, kar ji hoče država vzeti. Kadar bo država pustila vero v miru, se tudi cerkev ne bo vtikala v politiko. Kar se pa gospodarstva samega tiče, kažeta današnja govora, da se tudi duhovniki smejo v to vtikati, ker gospodarsko morajo hoditi vsi roko v roki z novo S. G. S. (Živijo pri vseh.) Pač pa se mora nova S. G. S. izraziti, kako stališče da zavzema glede vere, da se bom znal ravnati, in da bom vedel, če ji je na srcu tudi duševna blaginja slovenskega kmeta. Če ni proti veri naj kar, vstopijo vsi njeni pristaši v klerikalne vrste.

G. Ivan Rus je odgovarjal nato: dr. Ravnihar je natančno označil namen današnjega shoda, ki je strogo gospodarskega značaja. Razpravljati se ima na današnjem shodu le o tem, kar je kmetu vsak dan potrebno. Vere ni nikdar napadal, tako tudi duhovnov ne. Zakaj torej kaplan Škubic izživa? Duhovnike tudi mi spoštujemo, dokler nas poučujejo v resnično verskem duhu. Duhovnike bodemo tudi mi vedno pozdravljali, ako bodo hoteli v resnici delati za kmeta, za gospodarstvo. Ako pa bodo zapustili naš prapor in sejali preprič, potem jih tudi mi ne potrebujemo in jim bodemo nasprotovali. Jasno torej povem pred vsemi, kako stoji S. G. S. glede verskega stališča. Gospodarska stranka je kmetijska stranka. Kmet pa naj ne uganja hinavščine z vero in naj je ne uporablja v politične namene. Naš kmet je veren, vera mu nikdo ne odvzame; a proč s hinavščino. Tudi glede šole povem jasno svoje mnenje klerikalcem. Naši otroci so versko uravni in vsled tega ni potreba klerikalcem strašiti kmeta s splošno podivjanostjo. O civilnem zakonu pa pri nas sploh ni potreba govoriti. Kmetu naj se da poprej kruha potem se naj šele misli na pogačo. Baharije ni potreba nobene, in tudi s civilnim zakonom se ni potreba bahati, ne za, ne proti. Kmet naj ostane kmet. In kot takemu mu sploh civilnega zakona ni treba. (Burni živio-klici.) Potreba je, da se naš narod gospodarsko podpre; dobre podlage je za to potreba. Gnjiloba, katero so rodile naše dosedanje nezdrave razmere, naj se odpravi; dol s hinavstvom iz kranjske dežele. (Dolgotrajno, burno odobravanje.)

Nato je vstal dr. Lavrenčič in pripomnil: Skubic je govoril o razmerju med cerkvijo in državo. Vera mora biti nekaj nad vse vzvišenega, tudi nad državo; ona mora človeku dati zaupanje v neko boljše življenje, v težkih urah se zateče k veri in išče tam pomoči. Kadar ves svet odreče svojo pomoč, tedaj jo mora dati vera. Taka vera pa ne potrebuje pomoči od države. Pa tudi ona država, katera jasno pozna svoj namen in ga tudi izvršuje, ne potrebuje, da bi vera silila njene podanike k pokorščini.

Ker pa Skubic tudi govori o sv. zakonu, hočem tudi o tem nekaj pripomniti. Pač je res, da spada zakon kot zakrament v cerkev. Pa ne samo v cerkev. To bi veljalo le, če bi po poroki sploh nič drugega ne bilo. Ako pa se mora potem v zakonu ženo, otroke rediti in skrbeti za njih prihodnost, potem spada cela ta stvar tudi v državo. Bodimo odkritosrčni in povejmo, da so to stvari, ki se od države ločiti ne morejo.

Slednja pot je torej potrebna. Živimo tako, da bo pri hiši blagostanje, potem ne bo nihče mislil na ločitev zakona. Blagostanje in mir mora biti pri hiši, potem bo vse dobro. Vera sama na sebi pa je nekaj tako visokega, da je ni treba vlačiti v politiko.

Po dru. Lavrenčiču se oglasi k besedi dr. Ravnihar: Moj namen je sicer, da o neki drugi važni stvari govorim; vendar se mi vidi potrebno, da odgovorjam na nekatera izvajanja kaplana gospoda Skubica. Poudarjati namreč hočem, da namenoma nisem vtikal v svoj govor „vere“. Mnenja sem namreč, da vera ne sodi v politiko. (Klici: tako je!) Vero prepustimo popolnoma mirno in svobodno njemu in sobratom njegovim, da jo uče in jo razširjajo.

G. kaplan je sicer nasprotno dokazoval, a prepričal me ni. Zlasti politika naše stranke, ki se hoče pečati z

gospodarskimi vprašanji slovenskega naroda, z vero ne bo prišla in ne more priti nikdar v neprijazne odnose. Vero spoštujemo v vsakomur in obsojali bomo vsakogar, ki bi se hotel zadirati v versko čuvstvanje človekovo. Da, to čuvstvanje, vera, nam je tako sveto, da mislim, da je naravnost grdo umažemo, ako jo vlačimo po političnem blatu. In ako bi bil jaz kaplan Skubic, pa bi danes na ta politični shod ne bil prišel z vero. (Glasno pritrdjevanje.)

Vprašanje glede cerkve in države, ali skupaj ali narazen, pa je tako, da se da tudi s cerkvenega stališča zagovarjati eno kakor drugo. So države na svetu, ko je cerkev popolnoma ločena od države pa se pri tem obe prav počutita.

Da pa vera res ne sodi v politiko, v tem pogledu so mi najboljši dokaz besede, ki jih je izpregovoril vaš general dr. Šusteršič na nekem shodu na velikonočni pondeljek: „mi nikogar ne vprašamo, ali imaš vero ali je nimaš, to je čisto njegova zasebna stvar.“ (Živahni dobroklici, glasno odobravanje.) In če misli g. kaplan Skubic, da kar lahko vskočimo v S. L. S., tedaj mu odgovorjam, da je ravno to ena tistih točk, ki nas — dokler obstoji — nikdar ne more združiti, da namreč S. L. S. vero izrablja v politične namene. (Burno pritrdjevanje.)

Nato je govornik na kratko utemeljeval že objavljeno resolucijo glede slovenskega vseučilišča.

Graščak, g. Rudež, bivši liberalni kandidat, je pa to-le povedal: „Ni mi bilo znano, da namerava nova stranka, zastopana po časopisu „Nova Doba“, ustanoviti gospodarsko stranko. Povedalo se mi je, da je nova stranka demokratična. Zato pa on vpraša sedaj, zakaj da je stranka o priliki ljubljanskih državnoborskih volitev prepustila popolnoma volji svojih somišljenikov, da volijo, kogar hočejo, rekoč, da naj si izberejo med dvema manjšo zlo. Če se kaka stranka imenuje napredna, potem je demokratična. Klerikalna stranka pa je popolnoma aristokratska. V tem pogledu torej ni bilo prav nobenega dvoma, za koga naj se nova stranka odloči. Stranka mora vedeti, kam naj se obrne; a ta nova stranka si misli, nekaj bo dobila liberalcev in nekaj klerikalcev na svojo stran. Stranka sploh še nima programa. Edino to, kar je g. Rus povedal, je nekaj program. „Nova Doba“ hoče vse sloje združiti, to pa stori le lahko klerikalna stranka. Socialna demokracija je vse dosegla, ker ima jasen program; kmetje pa niso ničesar dosegli, ker so se njih poslanci razbili.“

Videlo se je na g. Rudežu, kako rad bi bil čim prej končal svoj govor, pa po nesreči ni našel nobenega pravnega konca. Ko je nehal govoriti, je povzel zopet besedo g. Ivan Rus:

„Danes je dan dolge izpovedi. Čuli smo najrazličnejša mišljenja; vsako je imelo na sebi nekaj dobrega; zato naj se vsa upoštevajo. Gosp. Rudež je zagovarjal Hribarja, in tožil, zakaj da se stranka ni odločno izrekla zanj. Do danes nisem bil član gospodarske stranke, od danes naprej pa sem, ker hoče ona kmeta v resnici podpirati. Njemu kot kmetu se zdi to popolnoma naravno, da se S. G. S. ne briga za to, če se rukata liberalna in klerikalna stranka. Novi stranki je zato, da pade korupcija, potem bomo imeli itak samo eno stranko. Če bi bili šli voliti Hribarja, bi ne bili drugega nego stari liberalci. Ločiti moramo namreč Hribarja kot moža dela in Hribarja, kot liberalnega kandidata. Kot moža dela mu ne odrekamo priznanja. Kot kandidata koruptnega liberalizma ga pa že iz poštenosti ne moremo in ne smemo voliti.“

Pri nas kmetih nikogar ne veseli ona nedelavna politika, ki se uganja pri „Roži“ v Ljubljani. Če pa kdo dela, ga bo nova stranka gotovo podpirala. S. G. S. je nastopila popolnoma pravo pot; kdor te poti danes še ne more pojmiti, on jo bo spoznal po njenih sadovih. Tudi kaplan Skubic jo bo spoznal; a nikar naj ne poskuša sejati razpora v novo stranko in ne vrivati svoje politike v njo; kajti tudi boja z njim se ne bo nikdo ustrašil. Trudimo se, da pride blagostanje v nas in v ta namen dvignimo baklje miru in sprave v celi ribniški dolini. (Burno odobravanje.)

Kaplan Skubic je potem še očital gg. dr. Šifererju in Rusa, da sta se dala voliti v izvrševalni odbor liberalne stranke, kar sta pa takoj zavrnila omenjena gospoda z izjavo, da sta bila voljena, ne da bi ju kdo vprašal in da sta oba vsako sodelovanje izrečno odklonila.

Končno je predlagal Anton Lavrenčič, posestnik iz Sodražice, že v zadnji številki našega lista natisnjeno resolucijo glede meščanske šole v Ribnici.

Predlog se je enoglasno sprejel. Nato zaključil gosp. dr. Šiferer shod, se zahvali vsem navzočim s pripombo, da se nadeja doživeti v prihodnosti še mnogo takih shodov S. G. S., ki si je s prvimi pridobila zaupanja.

Narodna avtonomija ali federalizem.

Spisal dr. J. Š.

III.

Dosedaj Slovenci navadno niso dosti uvaževali, da se je tudi njim mogoče pri političnih ciljih naslanjati na

zgodovinska fakta. Vsled tega je izvajanje, zlasti v prvem članku obudilo tupatam nekako začudenje. V številki 32. „Nove Dobe“ ste me gospod urednik, opozorili na članek v „Rdečem Praporju“, številki 59. t. l., pod naslovom „Državno pravo“. Dovolite mi, da na to polemiko proti izvajanju prvega članka „Narodna avtonomija ali federalizem“ v „Novi Dobi“ št. 29. na kratko reagiram.

Vi, gospod urednik, sicer v svojem odgovoru v številki 32. pravite, da je „Nova Doba“ po svojem programu za narodno avtonomijo. Ako razumete s tem teritorialno avtonomijo se z Vami strinjam, ako pa nacionalno, bi mi morali ovreči razloge, s katerimi sem to kot ob danih razmerah neizvedljivo in za nas Slovence naravnost škodljivo zavračal.

Ravnoisto bi moral storiti tudi „Rdeči Prapor“, ako mu je res kaj za doseg nacionalne avtonomije. Socialni demokrati so namreč vajeni delati ljudem prav lepe obljube, a ne izpolniti, samo da nevedne in nemisleče ljudi vlove v svoje zanjke. „Rdeči Prapor“ si vendar ne misli, da se „nacionalna avtonomija“ kar tako izvede. Seveda „Rdeči Prapor“ prorokuje, „da se bliža čas, ko bo socialna demokracija odločilna stranka v tej državi in s tem prihaja trenutek, ko se lahko uresniči narodna avtonomija.“ No, „Rdečemu Praporju“ se je tu nekaj lepega sanjalo, a preden se te sanje izpolnijo, bo preteklo pač še mnogo časa. Nasprotno smo mnenja, da si socialni demokrati sploh ne bodo več toliko mandatov pridobili kakor v tej zadnji volitvi, kojih uspehov je kriva le desorganizacija drugih strank. Ljudstvo bo kmalu spoznalo, da so socialni demokrati le hlapeci židov in velikega kapitala, in se bo od njih odvrnilo ter si ustanovilo svoje meščanske in agrarne stranke. Da bi torej socialna demokratična stranka kar tako na kratko komandirala narodno avtonomijo, s tem ne bo torej nič.

Da je baje narodna avtonomija za Slovence najprimernejša in da si ta ideja baje v Avstriji pridobiva vedno več pristašev, je sicer lahko trditi, a ne dokazati. Če je to n. pr. za Slovence primerno, da bi se naj odpovedali na slov. Štajerju skoro vsem mestom trgov, in celo večjim vasem, kjer bivajo Nemci, ter s tem slovenske manjšine izročili celo v oblast nasprotnikom, o tem z neresnim „Rdečim Praporjem“ ni moči razpravljati. Da bi se resni in odločilni politični krogi z narodno avtonomijo sploh le pečali, o tem ni v Avstriji ni sluha ni duha. O narodni avtonomiji se da sicer teoretično govoriti, a pri naših razmerah je praktično neizvedljiva, ker je to preidealno. „Narodna avtonomija“ izvedena celo po teoriji, da je vsak narod popolnoma zase, bil bi res nek **unikum** v človeški zgodovini! Kdor se more za take utopije, ogrevati, slobodno mu.

Če se „Rdečemu Praporju“ zdi smešno, da „stikamo“ po zgodovinskem pravu Slovencev, ga moramo opozoriti, da ne govorimo o zgodovinskem pravu Slovencev, ampak onih dežel, kjer Slovenci bivajo. Saj tudi Čehi ne govorijo o zgodovinskem pravu Čehov kot naroda, ampak dežel češke krone. To je vendar velika razlika. Seveda kak zgodovinski fakt ne opravičuje obstoja kakšne reči, pač pa dokazuje, da je dotična reč mogoča in ako se nam zdi primerna, imamo pravico tirjati, da se dotična reč, torej v našem slučaju „češko“ in „ilirsko“ kraljestvo obnovi. Če je v tem kaj smešnega, naj blagovoli „Rdeči Prapor“ s svojo „lupo“ natančno preiskati in nam potem povedati.

Ali pa je češki narod res „obsodil mladočeško igrarijo s češkim državnim pravom“, kakor se poljubi „Rdečemu Praporju“ se izraziti, o tem je polemika nepotrebna, ker ne le vse češke stranke v „češkem klubu“ so se izrekle na novo in odločno za češko državno pravo, ampak tudi češki socialni demokrati — „Rdeči Prapor“, zapiši si to za uho! — so izjavili, da hočejo to pravo podpirati!

Končno še opozorjamo, da bo leta 1909. preteklo sto let, kar je bilo od ženskega Napoleona ustanovljeno „Ilirsko kraljestvo“, ki se je pod francosko vlado začelo tako lepo gospodarski in kulturno razvijati, da bi bilo danes lahko eno najnaprednejših dežel, ko bi se bilo v isti smeri delalo naprej. — Skličimo za prihodnje leto po Slovenskem in Hrvaškem velike tabore, da glasno in odločno tirjamo obnovenja tega kraljestva, ki je za gospodarski in narodni procvit neizmerne važnosti! Živela „Ilirija“!

Bolgarija.

V Bolgariji že dolgo ni več tako, kakor smo navajeni na razmerje v mirnih razmerah se razvijajoče kneževine. Ljudstvo je nezadovoljno s svojo vlado in svojim nemškim knezom. Zadovoljnežev je bilo svoj čas malo. Ali postopanje Štambulove vlade je bilo vedno bolj avtokratski in neupoštevajoče ljudske volje v nobenem oziru. Največji učenjaki v Bolgariji so stopili na stran opozicije; vlada je zaprla celo vseučilišče, ker so ondodni profesorji kar odkrito kazali svojo nezadovoljnost na zgorej. Vlada je vse profesorje odpustila, a s tem je vtila na plamen le še nova goriva. Vsa inteligenca mlajšega duha in mlajših let se brani. Jako globoko je posegal v razvoj in ga pospešil

mного tednov trajajoči štrajk organiziranih železničarjev. Vlada je izjavila, da ona ne odneha in pojdejo v sporkorno Kanoso železničarji. Trdna organizacija slednjih je dosegla ravno obratno.

Pred dobro dvema mesecema je napadel neki mladi Petrov ministra Petkova. Atentatorju se je namen posečil. Ker je bil morilec slučajno neki odpušeni državni uradnik, je hotela bolgarska vlada prepričati svet, da se gre zgolj za maščevanje in da ne igra pri tem atentatu noben političen moment svoje vloge.

Ali kmalu se je zaznalo, da je vedelo za nameravani napad več zaupnikov Petrova. Nekaj teh je vlada res dobila v svojo pest. Ker se je bala civilnega sodišča, je delegirala za štiri obtožence — morilec Aleksij Petrov; Ikonov, ravnatelj uprave lista „Balkanska Tribuna“; Matej Gerov, bivši urednik istega lista in Hranov, bivši uradnik poljedelske banke — vojaško sodišče. Ikonov je po zdravniških izjavah umobolen in so ga morali prepeljati v bolnico. Javnost dolži vlado, da je z Ikonovom v ječi silno grdo ravnala in s tem povzročila njegovo bolezen.

Te dni se prične obravnava proti obtožencem. Če ne bo zopet premaknjena? Vlada se namreč boji, da bi se pri tej priliki ne razkrilo preveč njej neljubih dejstev. Bolgarska javnost se seveda za obravnavo zelo zanima. Saj že vprašuje vlado neki opozicijski list, kje je ona Petkova jeklena srajca, ki mu jo je namenil v dedščino rajni Stambulov. Petkov je nosil ta jekleni oklep pod svojo obleko v svrhu obrambe kakega atentata. Samo tega dne je ni imel, ko se je izvršil nanj napad. Omenjeni list vprašuje sedaj, kje je ta jeklena srajca.

Naravno je, da tudi izvenbolgarska javnost pričakuje tek obravnave z veliko napetostjo.

Politični pregled.

Parlamentarne skupine.

V novi zbornici so se končno stvorile sledeče skupine, oziroma klubi:

1. Krščanski socialci in konservativci skupno 96 članov. Predsednik je dr. Lueger, namestniki pa princ Lichtenstein, dr. Gessman, dr. Ebenhoch, Josef Schraffel in dr. Viktor Fuchs.

2. Zveza socialnih demokratov, ki obsega nemški klub 49, češkega 24, skupino poljsko 6, italijansko 5, rusinsko 2 in enega Rumunca. Skupaj šteje torej 87 poslancev, katerim načeljuje 12 člensko predsedstvo: dr. Adler, Pernerstorfer, Nemeč, dr. Diamand, Resel, Seitz, Seliger, Hybeš, dr. Soukup, Hudec, Pittoni in Vityk.

3. Češka zveza, v kateri je združenih 28 članov narodnosvobodomskega kluba, 27 agrarcev, 17 klerikalcev, 9 državnopravnikov in 2 naprednjaka; skupaj 83. Predsedništvo še ni določeno.

4. Nemški liberalni klub. Sem pripada nemški nacionalni klub z 51 člani, kateremu predseduje dr. Chiari, namestniki so pa Peschka, dr. Sylvester in prof. Steinwender, klub nemških radikalcev s 13 člani (predsedništvo Pacher, dr. Sommer, Wolf) in klub naprednjakov s 15 člani; skupno tedaj 79 poslancev.

5. Poljsko kolo, kjer so združeni polski konservativci, klerikalci, narodni demokratje in napredni demokratje; skupno 56 poslancev. Za predsednika kola je izvoljen David Abrahamowicz, za namestnike pa bodo najbrže Duleba, Glabinski in Pastor.

6. Ruski klub ima 22 Ukrajincev, 5 Starorusov in 3 radikalce; skupaj 30 poslancev. Predsednik je prof. Romunčuk.

7. Jugoslovanski klub šteje 21 poslancev. V njem je združenih 12 Hrvatov, 2 Srba, 4 slovenski liberalci, radikalec dr. Rybač, dvorni svetnik dr. Ploj in Grafenauer. Predsednik je dr. Ivčević, podpredsednik dr. Ploj.

8. V slovenskem klerikalnem klubu je 16 poslancev. Predsednik je dr. Šusteršič.

9. Poljski ljudski klub ima 16 članov. Predsednik je Ivan Stapinski.

10. Italijanski ljudski klub šteje 10 klerikalcev. Predsednikom je izvoljen dr. Conci, podpredsednik je mons. Faidutti, tajnik pa dr. Bugatta. Klub je sklenil, da sprejme v svojo sredo tudi 4 italijanske liberalce in 5 socialnih demokratov, tako da bi bili v njem združeni vsi Italijani.

11. Rumunski klub s 4 poslanci. Predsednik baron Hormuzaki.

12. Sionisti so 4. Načelnik je dr. Straucher.

13. V senemci so 3, ki so se priglasili h klubu nemških nacionalcev.

Razen teh klubov je le še nekaj poslancev, ki se ali priklopijo pozneje posameznim skupinam ali pa ostanejo divjaki. Kakor razvidno, so vse narodnosti organizirane v močne skupine, le slovenski klerikalci se boje združitve z ostalimi jugoslovanskimi poslanci.

Prestolni govor.

V sredo je imel monarh pri velikih svečanostih svoj prestolni govor, s katerim se je oficijelno otvoril državni

zbor. Cesar ga je prečital pokrite glave, pozdravil najprej v velikem številu navzoče člane obeh zbornic in potem omenjal razne reforme, ki se imajo izvesti v novem parlamentu. Prestolni govor poudarja potrebo, da se zopet oživi pravica dovoljenja proračuna in kontrole in se sedanjim razmeram primerno spremeni poslovnik in poslovni red. V jezikovnem oziru naglašja enakopravnost vseh avstrijskih narodov in zagotavlja, da hoče vlada posvetiti vse svoje moči, da se ublaže narodna nasprotstva, narodom da, cesar potrebujejo in tako zagotovi trajen narodnosten mir.

Pomemben je tudi predlog, ki ga naglašja govor glede preosnove organizacije političnih oblastij s tem, da se osnujejo okrožne oblastije, ki bodo podrejene državnim. Ta uredba bi lahko veliko pripomogla, da se narodna avtonomija uresniči, ker bi tu prvič prišle oblasti v ožji stik z narodom.

Dalje omenja govor razne gospodarske in socialne reforme, poudarja potrebo starostnega zavarovanja in zavarovanja za onemogle in delavce, ureditve nočnega dela žensk v tvornicah in drugih podjetjih. Osnovale se bodo nove trgovinske pogodbe, ki naj bi pospeševale trgovino na zunan. Tudi bo država podpirala in skrbela za povzdigo obrtnega srednjega stanu in ustanovila centralno zadružno blagajno.

Vlada se bo bavila, kakor naglašja prestolni govor, z uravnavanjem osebnega in realnega kredita poljedelcem ter z vprašanjem racionalnega in intenzivnega gojenja živinoreje. Na to omenja še razne reforme na polju rudništva in se peča z vprašanjem poddržavljenja privatnih železnic ter skuša spopolniti že obstoječe železnice.

Kar se pa tiče pouka, izobrazbe in šol, pravi, da se bode oziralo enakomerno na vse narode. Omenja nove učne načrte na učiteljskih, naglašja potrebo praktične izobrazbe v raznih strokah in spopolnitve visokih šol. Glede financ pa pravi, da bo treba iskati novih virov za državne dohodke; deželne finance pa je treba znova upravititi.

Tudi davki se imajo uravnati znova. Državni zakonik se mora revidirati, posebno je potreba novega kazenskega zakonika. Končno napoveduje govor še razne moderne zdravstvene reforme, izboljšanje in ureditev plač državnim uslužbencem.

Govor, ki je trajal 25 minut, je bil burno aklamiran in na koncu so zadoneli od vseh strani slava-klici našemu monarhu.

Hrvatsko-madžarski spor.

Državni zbor v Budimpešti je vedno še čisto — hrvatski Hrvatski delegati govore v hrvatskem jeziku in s svojimi govori izpolnjujejo vse seje. Madjarom stopa že kri v glavo, kaj bo iz tega; zato je vstal v ponedeljek sam ministrski predsednik Wekerle ter zapretil Hrvatom z „ostrejšimi sredstvi“ itd.; dakako da ta pretnja ni izdala nič, nasproti je delegat Popović vzkliknil proti ministru: „Ako boste delali Vi tako, ostanemo mi doma in nikoli več nas ne boste tu videli.“ Kaj je mislil Wekerle z „ostrimi merami“, se ne ve; ugiblje se, da bi moglo priti do razpusta hrv. sabora (ali peštanskega); vsekakor je predsedništvo peštanskega sabora začelo strogo rabiti poslovnik proti Hrvatom ter vzame Hrvatom takoj besedo, ako se mu zdi, da ne govore k stvari. To delajo tisti Košutovci, ki svetu pridigajo o „madžarskem liberalizmu“ in so pred dvema letoma še s kuko in moliko šli na predsednika Percela, ki je proti njim nastopal strože. In z ministrske stolice preti Wekerle delegatom starodavne hrvatske kraljevine, ki je imela svoj ustav, svoje kralje, svoje Gunduliče, Maruliče in Reljkoviče prej nego se je v Evropi znalo za Madjare, in jezik in književnost prej nego se je znalo, da je madžarski jezik na svetu! Potočnjaka je imunitetni odsek hotel izključiti iz parlamenta za 30 sej, a Potočnjak bi se temu ne bil pokoril; zakaj Hrvati niso obični poslanci, ampak so delegati Hrvatske! — Govorili so ta teden rektor zagrebški dr. Bauer, Lukinić, Lorković, Brlić, deloma ob viharjih prizorih.

Govori se tudi o pogajanjih, a ta očitno ne bodo uspela; zakaj Hrvati ne poznajo kompromisov in koncesij, kjer je za njih jasni zakon.

Ako bodo Madjari kralja o stvari izkušali krivo informirati, bodo Hrvati skrbeli, da pride njih vprašanje v dunajskem drž. zboru na dnevi red.

Značilno je, da ni čuti o kakih pouličnih izgredih zoper Hrvate v Budimpešti; ljudstvo pač ni za reakcionarno železničarsko pragmatiko in kot tako so jo orisali Hrvati.

„Hrvatska“ poudarja (dne 17. junija), da je z l. 1868. pravzaprav že osnovan trializem; zakaj določilo se je takrat v zakonu, da mora pri novih nagodbah med Ogrsko in Avstrijo zakonito sodelovati Hrvatska kot tretji faktor.

Vinogradska kriza na Francoskem.

Na južnem Francoskem vlada še vedno nemir. Župani odstopajo, ljudstvo se zbira v ogromnih množicah po ulicah in uprizarja grozne prizore. Vojaštvo hiti z vseh krajev Francoske na jug, da pomiri razburjeno ljudstvo. Sedež Marcelina Alberta, ki se naziva „diktator južne

Francije“, Argellière je obkoljen z vojaštvom; vse izhode stražijo polki iz Barcessona in Montanbona.

Vlada hoče izgnati vse člane odbora v Argellièru, zato ker ščuva ljudstvo k uporu. Tudi nekateri župani južne Francoske bodo izgnani. Polki pa, ki so sedaj nameščeni na jugu, bodo premeščeni na sever, oni iz severa pa pridejo na jug.

Vlada je odločno pripravljena zadušiti upor, ker se boji, da ne bi tega položaja izkoristili revolucionarji in anarhisti.

Nova trozveza.

Španska, Francoska in Angleška so sklenile med seboj novo pogodbo, ki se tiče posestnega stanja na morju, kjer hočejo braniti predvsem status quo. V nekaterih krogih se pripisuje tej zvezi velika politična važnost, da bi se namreč države v slučaju vojske vzajemno podpirale. Oficijelna glasila pa vendar te vesti zanikujejo in pravijo, da je to pogodba, ki naj uredi medsebojno razmerje dotičnih držav na morju in se jim torej nima pripisovati nikakršnega politično-militarnega ozadja.

Profi zlatemu teletu.

Amerikanske železnice so popolnoma v rokah silno bogatih družb, katerih člani so razni milijonarji. V prvi vrsti se jim gre za masten dobiček, in naj so posledice te gonje po zlatu še tako žalostnih posledic. Varnostnih odredb in priprav, spoštovanja človeškega življenja tam ne poznajo. Gre se samo za dobiček — zato ni čuda, če čitamo vedno o novih velikih železniških nesrečah, ki se prigode dan za dnevom na ameriškanskih železnicah.

Povodom „Memorial Day“ — Spominskega dne, t. j. dan, ko obiščejo in ovenčajo Američani grobove v ameriškanski meščanski vojski (1861 do 1865) padlih vojakov, so odkrili v mestu Indianapolis v prisotnosti predsednika Združenih držav spomenik generalu Lawtonu. Pri tej priliki je imel Roosevelt velik nagovor, kjer je dejal, da čaka ameriškanski narod še velika naloga: ohraniti lastninske pravice, katerim niso nevarni niti socialisti niti anarhisti v taki meri, kakor bogati roparji . . .

Da bi se dosegle zdrave razmere v železniški upravi je najprej treba vestno preiskati razmere na raznih železnicah. Zvezna vlada bi mogla na ta način onemogočiti v bodoče vsako prekapitaliziranje. Danes gre denar mesto za izboljšanje razmer pri železnicah v svrhu večje varnosti in cenejše vožnje v žep bogatih lastnikov železnic. Tudi železniškim uslužbencem je treba pomagati s tem, da se jim zvišajo plače in zniža delavni čas. Pred vsem pa je treba, da bi veljala v tako važnem prometnem pripomočku kot prva svetost: poštenost tako na zgoraj kakor spodaj. Uslužbenci ne smejo gledati samo na korist družbe, ampak v prvi vrsti na korist občinstva. Predsednik je zaključil svoj govor s klicem na bogataše, naj porabljajo svoj denar pravično. Poleg samega sebe naj vpoštevajo tudi javnost.

Tako je govoril Roosevelt: kakor že mnogokrat tudi sedaj samo splošne fraze in lepe besede. Edini izhod bi bil poddržavljenje železnic ali mister Teddy noče o tem ničesar slišati, ker bi trpel pod tem — kapitalizem.

Vse pleše okrog zlatega teleta! Ljudstvu privoščijo samo nekaj zvonečih besed!

Dnevne vesti

a) domače.

— „Slovenec“ in ribniški shod „Slovenske Gospodarske Stranke“. Vsi na shodu navzoči somišljeniki naj preberejo pazljivo poročilo „Slovenca“ o shodu. Našli bodo, da je z zavijanjem resnice že pričel in sicer na debelo. Ker se kaplanu Skubicu ni posrečilo na shodu iztisniti s svojim izzivanjem kako izjavo, ki bi se dala porabiti v to, da bi kakega somišljenika lahko imenoval liberalca, je pa to kar en bloc storil „Slovenec“. Eno naj si pa klerikalni gospodje zapomnijo: v politiki S. G. S. ne bo igrala volja posameznikov velike vloge in osebne koristi nekaterih ne bodo odločevali o usodi ljudstva. Bistvo dela onih, ki so se prvi zavzeli za stvar je, in ostane organizatorično delo v ljudstvu, kadar bo pa to dovolj organizirano, odločevalo bo o svoji usodi samo in delalo v svojo in v korist celokupnosti. Kmet bo odločeval v kmetskih zadevah, kmet si bo izbral svoje zastopnike, kmet bo sam sodil, je li njegova vera v nevarnosti ali ne, in jo bo, če bo treba, branil tudi protionim, ki jo sedaj posili in brez potrebe vlačijo v svojo mnogokrat umazano in hinavsko politiko.

— Iz Ribnice smo dobili sledeči dopis. Gospod urednik! Dasi uverjen, da se bodele že sami zlahka ubranili nadležnega pikanja, ki je v času poletne vročine nezgodno, ter po zaslugi okrecali napadalec, ki naj že pridejo od te ali one strani, vendar mi ne da ravno v tem vročem poletnem času žilica miru, da tudi jaz ne bi malo poreagirjal na očetovsko resnobno zafrkacijo „Slov. Nar.“, tičejo se Novodobašev v Ribnici. V tem žanru kakor je zveržen dopis glede našega prvega odličnega nastopa v Ribnici bode naš stari liberalni stric „Sl. N.“ brez dvoma še večkrat s svojimi brezobnimi, uvelimi čeljusti momljal o naši stranki, ki ga prav nič ne briga, kakor tudi o marsičem, kar mu po nepotrebnem ne da spat na stara

leta. Da je naš liberalni stric „Sl. N.“ res star, in da se mu že kisajo možgani, razvideti je takoj ob pričetku omejenega dopisa, v katerem se trudi sugerirati, da je prišla „Slov. Gosp. Stranka“ po večletnem trudu vendarle tako daleč. da je priredila svoj prvi shod. Že ta pričetek mi je zaprl sapo — ne, zadošča, da se z dopisom samim na dalje ne bavim, ker je preneumen. Ampak v splošnem svetujem „Sl. Nar.“ Ignoriraj nas „mlade“! Mi gremo svojo pot naprej, a četudi počasi — pa sigurno, in če tudi tako kmalo ne dosežemo uspehov, da bi jih mogel doživeti hirajoči liberalizem. Že enkrat je dobil lekcijo naš blagi liberalni striček nedolgo tega od „Rdečega Praporja“, kateremu je nadolgo in široko razlagal vzroke o neuspehih socialne demokracije na Kranjskem pri zadnjih volitvah. Ta lena, blazirana buržoazija, ki o kaki organizaciji še pojma nima, pa uči soc. demokracijo (!) kje da tiči rakrana nje organizacije! Ta buržoazija, ki je svoje uradnike ščuvala, da so na podrejene delavce vplivali, da so leti proti prepričanju in proti načelom svoje organizacije volili! Pometaj pred svojim pragom dragi stric! Bavi se raje s svojim programom, ki ga še danes nimaš vkljub 20letnem obstoju. Povej raje svojim bralcem, kaj dela tvoj dični Hribar na Dunaju. Kako meče proč svoje liberalstvo in desavuiraj najboljše stebre liberalstva. Povej nam pa tudi zakaj, da se liberalci niso upali prirediti shoda v Ribnici za časa volitev. A nas pa pusti pri delu!

— **Protí Proftu.** Občinski svetnik Meglič predložil je občinskemu svetu ljubljanskemu nujni predlog naj se protestuje proti kandidaturi celjskega Nemca Profta za ravnateljsko mesto v Ljubljani. Sklep je bil sprejet z veliko večino glasov. Proti sta glasovala obč. svetnika Šubie in dr. Triller, iz formelnih in taktičnih razlogov. Ta dva je dobro zavrnil predlagatelj, čes da se čudi, „da se nekateri gospodje zatekujejo za taktiko in disciplino, kadar se gre za kak radikalni predlog.“ Storit se mora vse, in če bi se morala rabiti sila, da se odvrne ta preteči škandal. Da se pa tako izdajstvo od strani vladno-nemških petoliznikov Slovencev à la Levec et Črnivec ne bode tako kmalu ponovilo, bi bilo pač treba, da se na njih statuirá eksempl. V to svrhu predlagamo, da se s strani vseh Slovencev družabno bojkotirata, da naj Slovenci ž njima sploh pretrgajo vse družabne zveze. To sredstvo pri nas še ni v rabi a bilo bi nujno potrebno, da se ž njim ubranimo najnižkotnejše izdajalske zalege v lastnih vrstah. Nemci se ga vedno in povsod z najboljšim uspehom poslužujejo. Kdor dela za Nemca proti Slovincem naj bo za nastuj. Porinimo ga iz svoje srede med naše narodne sovražnike, potem ga bomo vedeli vsaj prav soditi in se ga znali ubraniti.

— **Deželni predsednik Schwarz** je izjavil na zadnji znameniti seji deželnega šolskega sveta: „Prva državna gimnazija v Ljubljani mora biti nemška, druga pa slovenska.“ Toraj tako! Radi par pritepenih tujcev naj obstoji v Ljubljani popolnoma nemška gimnazija. In Slovenci, kateri imamo v Ljubljani skupaj 1000 gimnazijcev, naj se zadovoljimo z eno samo, katera je že za 300 dijakov premajhna. Kako pa hoče polniti vlada nemško gimnazijo? Morala bo iskati po celi Avstriji dijakov. Za 20.000 kranjskih Nemcev je še kočevska gimnazija preveč. Še te ne morejo napolniti.

— **Levec in Črnivec**, dve svitli zvezdi na pedagogičnem nebu, nista pomislila, ko sta glasovala za Profta, kako sta nepedagogična. Ravnatelj, ki sam pripozna, da mu je slov. jezik popolnoma neumeven, naj vodi zavod, kjer je 83 % dijaštva slovenske narodnosti. V katerem jeziku se bo pomenil s starši, v kakem jeziku bo govoril z dijaki nižjih razredov, da ga bodo umeli? Kako hoče nadzorovati poduk v slovenskih razredih, ako jezika ne razume? Bo vzel vedno tolmača s seboj? Ali mislita Levec in Črnivec, da bo pedagogično ugodno vplivalo, ako bodo člani učiteljskega zbora, katerih ogromna večina je slovenska, nezaupna proti zagrizenemu germanskemu voditelju?

— **Deželnemu glavarju Otonu pl. Deteli in deželnemu odborniku Fr. Povsetu v album.** „Slovenec“ govoreč o imenovanjih v c. kr. deželni zdravstveni svet dovolil si je sledečo umestno pripombo: „Drugi vzrok (scl. imenovanj) je deželni odbor kranjski. Ta zasluži še večjo obsodbo, ker pozna deželo in pozna potrebe prebivalstva, pa se le ni mogel otrestiti protekcionistične politike (stari Bleiweis!) niti pri c. kr. zdravstvenem svetu. Kdor nam očita vsled tega hinavščino in zavratnost, stori to zato, da prikrije svojo lastno in zavratno politiko. Kdor ve, kaka je naloga c. kr. dež. zdravstvenega sveta, ve, kdo spada vanj.“ Gospod dosmrtni član gosposke zbornice, naše iskrene čestitke!

— **Nečuvstvo.** Iz zdravniških krogov se nam piše: Nezaslišen nastop kranjskega odbornika grofa Barbota me je spomnil na neki odlok, katerega sem prejel na slovensko prošnjo na deželni odbor potom okrajnega glavarstva v nemškem jeziku. Dvoje je mogoče: Ali je pisal dež. odbor okrajnemu glavarstvu nemški in je ta tudi nemški prepisal odlok, ali pa je bil pisan slovenski in od glavarstva na nemško prestavljen. V obeh slučajih je to nečuvven škandal.

— **Dr. Reja**, ki je bil zaradi nemškega nasilstva odslovljen iz kranjske bolnice imenovan je občinskim zdravnikom v Komnu na Goriškem. Česitamo in želimo, da je prišel med boljše ljudi.

— **Vsesokolski zlet v Pragi.** Blizu 20.000 Sokolov bo gledala Praga na praznik Sv. Petra in Pavla. Sokoli z vseh delov sveta si dajo v stololpi Pragi svoj sestanek. Amerika pošlje češke in slovaške Sokole. Iz Afrike pride oddelek francosko-arabskega telovadnega društva v Alžiru. Francoska pošlje 100 telovadcev in zastopstvo mesta Pariza. K mednarodni tekmovalni telovadbi so se oglasili razen Čehov in Slovencev še Madžari, Luksenburžani in Belgijci. Italijansko telovadsko zvezo bode zastopala številna deputacija. Zastopnike pošljejo tudi angleški telovadci in mesto London. Svojo prisotnost je oglasil tudi zastopnik škotske telovadske zveze. Odbor za prirejanje olimpijskih iger v Atenah pride skoro polnoštevilno; priglasili so se tudi še švedski in švicarski telovadci ter zastopnik španskih telovadcev. Da bodo prišli zastopniki vseh slovanskih narodov Rusov, Poljakov, Bolgarov, Hrvatov, Slovencev, Srbov (tudi Črnogorcev) — je umevno. Slovenskih Sokolov v kroju utegne biti do 300, ravno toliko Hrvatov. Slovenci se odpeljejo iz Ljubljane v četrtek ob 7. uri zvečer, Hrvati eno uro kasneje ter pridejo v Prago po progi Jesenice, Celovec, Sv. Mihael, Selzthal, Linec, Tabor — Praga ob 6. uri popoldne v petek, 28. t. m. Večji del zleta je posvečen delu — telovadbi. Telovadilo se bode s skušnjami in tekmovalno telovadbo vred vsaki dan od 6. ure zjutraj do 6. ure zvečer. V soboto, nedeljo in ponedeljek popoldne je javna telovadba, pri kateri nastopi pri prostih vajah nad 8000 Sokolov in pri ženskih prostih vajah s kiji blizu 3000 Sokolic. V nedeljo zjutraj ob 7. uri je mednarodna tekmovalna telovadba, pri kateri sodeluje tudi slovenska sokolska vrsta. Dopoldne v nedeljo je slavnostni izprevod do mestne hiše, ki se ga udeleži vse zbrano Sokolstvo. V soboto dopoldne zborujejo skupaj Zveze evropskih telovadnih društev, v ponedeljek zvečer pa odbor Zveze Slovanskega Sokolstva. Da so Čehi bogato poskrbeli za vsakovrstne zabave in veselice, ki gredo tudi v okvir takega zleta, je spričo znane češke gostoljubnosti umevno. V petek zvečer je slavnostna predstava v gledališču, na Vltavi takozv. „beneška noč“, na Žofinskem otoku pa slavnostni vsprejem gostov. V soboto zvečer je „Beseda čeških žen“, v nedeljo zvečer pa komers v slovanskem klubu. Znamenit bo tudi „šahovni turnir“ na telovadišču, kjer nam več kakor 400 Sokolov predstavlja znano bitko pri Habru med husitskim vojvodo Žižko in kraljem Sigmundom, v kateri je kralj Sigmund s svojo vojsko podlegel. — Lahko rečemo, da zre danes ves civilizovani svet na Prago in z občudovanjem gleda na Čeha, ki so edini na svetu zmogli, da uprizore tako velikansko prireditve.

— **Životopis S. Gregorčiča** je spisal stud. phil. g. Anton Burger, založi ga pa notar g. Ig. Gruntar v Ribnici. Pregledali so rokopis specialna prijatelja pokojnega pesnika župnik g. Vrhovnik in župan g. Hribar pa tudi dr. Prijatelj. Knjiga se bo natisnila v 5000 izvodih in bo veljala eno krono.

— **Po ljubljanskih ulicah** leži množica prahu, ki je naravnost škandalozna. Vrhutega pa beremo v „Narodu“ da misli slavni mestni magistrat opustiti baje zaradi pomankanja vode še to nezadostno, prevarčno, navidezno in daleč še ne higijenično škropljenje ulic. Da se vode po nepotrebnem ne trati, zato mora biti vsakdc. Če se pa grozi s tem, da se bo v kazen za tako malomarnost obsodil tudi nedolžen mestjan v to, da bo moral požirati še več prahu, ker se sploh ne bo več škropilo — to je vendar malo preveč brezobzirno. Za škropljenje cest imamo na razpolago vendar nekoliko vode, in sicer v zadostnej meri kakor se je dosedaj uporabljala; mislimo tu seveda Ljubljano. Z malimi stroški, s pumpo, parno brizgalnico ali pa improviziranimi vodnjaki bi se lahko dobilo iz nje več kakor zadosti vode. Kdaj se bo žrtvoval za mestno higijeno tudi kak krajcar?

— **Liberalcem groš, klerikalcem pa knof.** Ko je imel 10. majnika t. l. dr. Dršata v graški „Industriehalle“ svoj kandidatni govor in je Hoffmann-Wellenhof istotako krtačil finančne urade glede postopanja pri iztirjatvi, zlasti hišnih davkov, povedal je prvi, da je država, uvidevši gmotni položaj dežele Štajerske in Koroške in v priznanje njenega dobrega, celo uzornega gospodarstva dala prvi 1 milijon in drugi 400.000 kron brezobrestnega posojila — mislil sem na groše in knofe, ki se pri nas delijo. — In danes čitam v „Slovencu“, da so poslanci stavili že v prvi seji nujne predloge za po ujmi in požaru poškodovanim kmetskimi posestnikom. — Kaj vi pravite — li niso to drobtinice s kojimi nas pita država po lastni krivdi naših zastopnikov? Li ni to le pesek v oči našim malim in kratkovidnim kmetom? — Štajerska je dobila z zgoraj omenjenim posojilom letno podporo 40.000 K in Koroška 16.000 K, to so darila — med tem ko naši poslanci 1000—2000 K enkrat za vselej izprešajo za svoje volilce. — In končno je poleg tega tudi gotovo, da ne Štajerska ne Koroška ne bo vrnila tega posojila. — To naj imajo

tudi naši poslanci za zgled in ako sedaj liberalni poslanci niso ničesar še priborili ali storili v tej zadevi — naj posnemajo dr. Dršato, pa bo stvar imela vse drugo lice in izginila bo tudi neokusna slaba zgoreja prislovica.

— **Poštni pečati na Kranjskem.** Da so Nemci v nas zelo delavni in živahni ne bode nikdo hotel zatajiti. Povsod, koder je le mogoče za blaženo nemštvo kaj storiti, ne izpustijo iz vidika; zadovoljni so pa tudi z malimi stvarmi, to se vidi že pri tem, da so začeli ali nadaljujejo gonjo proti dvojezičnim (poštnim) pečatom. Ni še dolgo temu, ko je imela c. kr. pošta, povdarjam cesarsko-kraljeva, to je državna pošta v Tržiču dvojezični pečat — a v zadnjem času se je seveda v znak enakopravnosti izgubil. — Treba bo, da se v ta urad z bengalično lučjo posveti in potiplje onega c. kr. uradnika, ki je baje izgubil avstrijski državljanski čut in ima sedaj le še nemški. — Našim gg. državnim poslancem pa priporočamo to zadevo najtopleje.

— **Bolniška blagajna neeraričnih poštnih uradov** za Kranjsko, Primorsko in Dalmacijo ima nemške olaške tiskovine, o slovenščini ni nikjer ne duha ne sluha, in vendar sede v odboru tudi Slovenci. To je sila sramotno za naš in hrvatski narod, ki ima v tej skupini vendar velikansko večino. Ali moramo zares povsod sami svoj jezik javno zatajevati in prezirati?

— **Vevskim Nemcem**, po svoji drznosti itak dobro poznanim, je v zadnjem času vzrastel njihov germanski greben. Izbrana družba, ki živi od žuljev slovenskih rok in slovenskega denarja, zlorabila je zopet našo miroljubnost ter priredila pod pretvezo „nedolžnega“ šolskega izleta dobro premišljeno izzivalno ekspedicijo v Št. Jakob na Savi. Z njim lastno aroganco čutila se je pritepena gospoda zopet enkrat kot kulturonosni element, ter je v znamenju alkohola divjala s huronskim vpitjem in razsajanjem po celi občini, tako da noben občan vsled hripavih „Heil“ in „Hoch“-klicev ni vso nač mogel zatisniti očesa. Kako izživajoče je bil nastop podivjane druhal, avedoči to, da je končno celo skrajno mirnim Št. Jakobčanom zavrela kri, in da sta se dva fanta ogorčenja dala zapeljati, nastopiti proti predrzemu izzivanju. Seveda kriče sedaj Nemci, kaka grozna klivica se jim je zgodila, in si izmišljujejo, da je bilo cenjeno germansko življenje zopet enkrat v smrtni nevarnosti. Ta način boja nam ni neznan, in od nekdanj so ga Nemci pri nas vodili v taki smeri — od Zelenčevega spomenika pa do domžalskih izgredov. Mi samo vprašamo, koliko časa bodo oblasti gledale, da hodijo nemški pritepeni delat nemir v slovenske občine in koliko časa bodo dovoljevali, da nekažneni trosijo v svet svoje podle, umazane laži. Vsaka sila do vremena — ali samopomoč je tudi pomoč, to naj blagotno vzamejo na znanje: kranjski Nemci in njihova kumica c. kr. vlada.

— **Slovenske napise** hočejo imeti v Sežani na železniški postaji, toda vse prošnje na direkcijo so ostale brezuspešne. Pač pa vse mrgoli laških in nemških napisov, čeprav v celi občini in okolici ni niti Lahov, niti Nemcev. Komu na ljubo je torej to dosledno ignoriranje Slovencev?

— **Pot, ki jo naredi pismonoša**, je izračunala „Edinost“, ki pravi, da prehodi na dan okolo 32 kilometrov. Na leto tvori to 11.000 km. V 25 službenih letih je prehodil pismonoša 275.000 km. Ker znaša obseg zemlje na ekvatorju 40.000 km, je pismonoša obhodil v tem času zemljo ravno sedemkrat. Ako se vzame, da je prenosil vsak dan okolo 20 kg, je v tem času znošil ravno 200.000 kg. papirja.

— **Koliko človek zapije?** „Soča“ piše: Grozna je številka, s katero se lahko označi svoto, katero človek zapravi za pijačo alkohola. Ako zapije človek dnevno le 10 h, znese to na leto 36 K; v 40 letih znese pa to 1440 K. Če bi 40 let shranjeval to, bi lahko kupil za ta denar malo gospodarstvo, ako bi se še obresti priračunale! Kaj pa oni, ki zapije dnevno 20, 30 ali 40 h na alkoholu? Kdcr zapije 20 h, ta zapije v 40 letih 3000 K, kdor zapije dnevno 30 h, ta potroši v 40 letih 4500 K, kdor pa da 40 h dnevno za alkohol, ta zapije 6000 K v 40 letih. Koliko zlatega časa pa se potratí v gostilnah in koliko bolezen izide iz dima gostilen!! Kdor izpije na dan pol litra vina za 40 h, ta potroši v 40 letih 6000 K! Koliko težko zasluženega denarja se vrže s tem v žrelo pogubnemu alkoholu!

— **Kmetska stranka na Goriškem** je imela dne 13. t. m. zborovanje pri „Jelenu“ v Gorici. Glavni govornik dr. Franko je dokazoval, kako slabo da je gospodarsko stanje goriškega kmeta. Hipotek leži toliko na zemljiščih, da je komaj 5 % vložkov v zemljiški knjigi čistih. Klasifikacija zemljišč se mora izpremeniti, ker so davki preveliki in občinske doklade pretirane. Prekupčevalci so edini, ki imajo lahko korist od kmetskih pridelkov. Kar se tiče šolstva imajo Goričani edino le ljudsko šolo, ki zadostuje razmeram. Absolutno je potrebno, da prevzamejo Slovenci gospodarstvo v deželi in da se emancipirajo od Lahov, svojih tlačanov. Da pa bo to omogočeno, je potrebno, da prenehajo strankarski boji, ki slabé ljudstvo in onemogočijo vsako resno gospodarsko delo. Oni, ki ne odobrujejo ni te, ni one politike, se morajo organizirati, da pride enkrat do resnega dela. Ko so govorili še

Medvešek, Brajnik, Mermolja in Širca, se je izvolil pripravljajni odbor, ki naj sestavi program.

— **V Krki je utonil** pretečeno soboto 20letni kolarski pomočnik iz Sarajeva pri Kostanjevici, ko je skočil pri kopažu v kotlico, kjer je izginil brez sledu. Šele v nedeljo ga je našel orožnik.

— **Pobegnili sta** od tržaškega lovskega bataljona lovca Matjašič iz Istre in Stegon iz Trsta, ker jima je bila služba prestroga, kakor sta povedala finančnim stražnikom v Vidmu na Laškem, pri katerih sta se javila.

— **Novice iz Trsta.** V skladišču trgovine Jakoba Mechie v ulici Stadion se je vnelo dne 18. t. m. ponoči kakih 30 steklenic špirita, več vreč sladkorja in drugih predmetov. Vzlic temu, da se je gasilec kmalu posrečilo ogenj udušiti, je vendar škode za 10.000 K. Trgovca je zavarovan. — Istega dne je neki Ernest V. v družbi nekega drugega uzmoviča ponoči preiskoval pred skladiščem Sylbos spečim oglarjem žepa. Zlikovca sta sicer zbežala pred redarjem, ki ju je zalotil, toda slednjemu se je vendar posrečilo dobiti Ernesta V. in ga aretirati. — Finančnemu višjemu pazniku Winterju je neznan tat odprl kovček in mu iz njega ukradl zlato verižico in dva zlata prstana v vrednosti 176 K.

— **Panika pri procesiji v Kopru.** Dne 19. t. m. se je vršila v Kopru procesija sv. Nazarija. Ko je došla do pristanišča, se je tam vsled godbe splašila neka mula, vprežena v koleselj, se zaletela v procesijo in podrla na tla 73letno Julijo Rosman, ki je tako ranjena, da so jo morali prepeljati v tržaško bolnico. Bolj oddaljeni udeležniki procesije so pričeli vpiti in bežati, ko so opazili zmešnjavo, ki jo je napravila mula, in to tembolj, ker se je mislilo, da se je vrgla bomba in metalo kamenje v procesijo.

— **Društvo „Naš Prapor“ iz Pevni pri Gorici** zahvaljuje slavno „Strelsko društvo“ iz Škofjeloke na preplačani vstopnini pri veselici dne 9. t. m. v znesku 12 K 40 vin. Odbor društva „Naš Prapor“ iskreno obžaluje, da mu ni bilo mogoče, mile goste iz bratske Kranjske dostojno sprejeti. Zahvaljuje se jim na njihovi požrtvovalnosti jim kličemo: „Bog Vas živi!“ — Odbor društva „Naš Prapor“ v Pevni pri Gorici.

— **Nesreča pri delu.** V predoru skozi Ture pri Malnitzu na Koroskem sta ponesrečila dne 13. t. m. dva minerja, 30letni Josip Oblak in 36letni Fran Marinčič, oba iz Goriškega. Ko sta vrtala v kamen luknjo, sta zadela s svedrom na mino, ki še ni eksplodirala, ter jo s tem vnela. Dinamit je vrgel oba po tleh ter ju tako razmrevaril, da je Oblak v bolnišnici umrl, za življenje Marinčičevo pa tudi ni dosti upanja.

— **Občinske volitve v Rožeku razveljavljene.** Koroski „Miri“ piše: Svoj čas smo poročali kake nepostavnosti so se vršile pri občinskih volitvah v Rožeku; ter da so se Slovanci pritožili protiveljavnosti teh volitev. Vlada je po dolgem in temeljitem premišljevanju ugodila slovenskemu protestu ter razveljavila volitve v prvem in drugem razredu. Tretji razred v katerem so voljeni naši, ostane tak, kakor je bil izvoljen. Slovence rožeške občine! Storitve sedaj svojo dolžnost in Rožek bo slovenski!

Prosveta.

Občni zbor „Slovenske Matice“. Dne 29. pret. m. se je vršil v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani 43. redni občni zbor „Slovenske Matice“. Občnega zbora se je udeležilo tudi odposlanstvo „Matice Hrvatske“, ki sta jo zastopala nje podpredsednik, vseučiliški profesor Vekoslav Klaić in tajnik dr. Ante Radić.

Predsednik „Matice“, deželni šolski nadzornik Fran Levec, je — otvorivši občni zbor — pozdravil navzoče društvenike, zlasti pa odposlanstvo bratskega društva „Matice Hrvatske“ ter omenjal literarne zveze obeh društev, ki je lani rodila prvi sad. Upati je, da bo ta zveza ostala trajna na čast in korist obema narodoma. Predsednik je naznanil, da se je bivši društveni tajnik gosp. Evgen Lah po 22 letnem vestnem in marljivem delovanju odpovedal službi, ter je končno občnemu zboru predstavil novega tajnika g. Frana Podkrajška.

Podpredsednik „Matice Hrvatske“, profesor Vekoslav Klaić, od navzočih zborovalcev burno pozdravljen, je v svojem ogovoru omenil, da ga je sprejem in prijazen pozdrav v Ljubljani ganil do dna srca. Navdušen po bratski ljubavi je izrekel vsem in vsakemu srčno zahvalo in izrazil željo, naj bi „Slovenska Matica“ tudi v prihodnje čvrsto napredovala. Naj bi literarna zveza, katere prvi plod je lani zagledal beli dan, bila trajna. Hrvati — pravi govornik — smo uvideli, da brez Slovencev ne moremo živeti, a da tudi Slovencem brez Hrvatov ni obstanka; treba nam zveze in vzajemne podpore; če bomo združeni v bratski ljubavi, ni se nam bati prihodnosti! Zborovalci so pozdravljali govornika z navdušenimi živjo-klic.

Iz obširnega poročila društvenega tajnika Podkrajška povzamemo, da je štela „Slovenska Matica“ koncem lanskega leta 3461 članov, in sicer 6 častnih, 208 ustanovnikov, 3247 letnikov. Za leto 1907. prejmejo člani naslednje knjižno darilo: 1.) „Zbornik“, 2.) 4. snopič „Prevodov iz svetovne književnosti“ (Gorski venec“ v Peruškovem prevodu s komentarji), 3.) 11. snopič „Slovenskih narodnih pesmi“, 4.) 14. zvezek „Knezove knjižnice“, 5.) 19. zvezek „Zabavne knjižnice“, 6.) 2. zvezek „Hrvatske knjižnice“, 7.) „Letopis“ in 8.) prof. Seidlovo monografijo „Kamniške ali Savinske planine“ (I. del). Zadnje imenovana knjiga bo krasno ilustrovaná. Strokovnjaki so se izrekli o nji jako laskavo, trdeč, da je po vsebini in obliki taka, da bo v čast „Matici“. Knjiga je pisana poljudno, živahno mestoma naravnost poetično. Glede toli zaželenega „Zemljevida slovenskih pokrajin“ omenja poročilo, da izide zemljevid na osmih listih v merilu 1 : 200.000. Tiskal se bo v vojaško-geografskem zavodu, ki je že poslal nekoliko odtisov za prestopno nomenklature. To delo se sedaj marljivo izvršuje. „Matica“ je v knjižni zvezi s 43 društvi. Računski zaključek za leto 1907. izkazuje 431 K 75 h prebitka, društveno imetje pa znaša 115.626 K 10 h. — Sklad za E. H. Costov spomenik je narastel na 4892 K, Bleiweisov sklad na 9803 K, Jurčič-Tomšičeva ustanova za literarne namene na 9034 K in Knezova ustanova na 66.736 K. Naučno ministrstvo je dovolilo „Matici“ 1000 K letne podpore.

Pri dopolnilni volitvi društvenega odbora so bili izvoljeni gg.: ravnatelj dr. Fran Detela, prof. Ferdinand Seidl, profesor dr. Fran Kos, skriptor Luka Pintar, prof. dr. Lovro Požar, ravnatelj Andrej Senekovič, kanonik Ivan Sušnik, ravnatelj Ivan Šubic, profesor dr. Aleš Ušeničnik, ravnatelj Fran Wiethaler, prof. Ivan Macher in profesor dr. Dragotin Lončar, za računске pregledovalce pa gg. Ferdo Bradaška, Ivan Krulc in Ivan Pogačnik.

Končno je občni zbor po nasvetu odbornika Trstenjaka povodom njegove osemdesetletnice imenoval notarja Luko Svetca za častnega člana „Slovenske Matice“.

Manifestačno zborovanje za slovensko vseučilišče v Ljubljani, za češko vseučilišče v Brnu in rusinsko vseučilišče v Lvovu v Pragi. V nedeljo, dne 9. t. m. dopoldne je sklical „Svaz česko-slovanskega studentstva v Pragi“ vsedijaško zborovanje, da manifestirajo slovenski, češki in ukrajinski dijaki za narodna vseučilišča v Ljubljani, Brnu in Lvovu. Navzoči so bili rektor Hlava, dekan Sobotka in profesorji Velich, Čelakovsky, Masaryk in Hrazsky.

Za slovensko vseučilišče je referiral dr. M. Rostohar, ki je odločno zahteval vseučilišče v Ljubljani. Slovenskim akademikom hočejo na nemških univerzah zabraniti pohajati menzo akademiko. Nemškonačionalni profesorji pritiskajo pri izpitih na slovenske dijake, tako da jih pada v zadnji dobi vzlic obče priznani nadarjenosti in marljivosti slovenskega dijaka pri izpitih po 75 % slovenskih dijakov, dočim delajo Nemci svoje izpite z lahkoto. Da bi slovenski profesorji kandidati ne prišli na nemške zavode, se jim napiše v spričevalo opazko „befähigt zum Unterricht in der deutschen Sprache mit Ausschluss „des deutschen Gebietes.“ To delajo na Dunaju in Gradcu že dve leti.

Slovensko vseučilišče bi štelo kakih 800 slušateljev. Vlada je sama pripoznala upravičenost naše zahteve.

Nato so še govorili Ukrajinec Streck, Čeh Turzicky in rektor Hlava, kateri je izrazil solidarnost profesorstva v dijaštvom.

Vsprejela se je resolucija, ki zahteva češko vseučilišče v Brnu, slovensko v Ljubljani in ukrajinsko v Lvovu. Na predlog fil. Zalarja je bil vsprejet še naslednji dodatek:

I. Potom zakonodaje naj se zajamči popolno slovensko vseučilišče v Ljubljani.

II. Vlada naj stori takoj potrebne priprave za otvoritev popolnega slovenskega vseučilišča in sicer naj predvsem povspesuje mobilizacijo slovenskih docentov; najprimernejše za to je češko vseučilišče v Pragi.

III. Zahtevamo takojšnjo otvoritev juridične fakultete v Ljubljani, ker so dani za njo vsi predpogoji.

Janko Žirovnik, ta marljivi zbiratelj naše narodne pesmi, nas je zopet prijetno iznenadil z zbirko: „Narodne pesmi za šolsko mladino“. Trideset takih pesmic je nabranih v I. zvezku. Priredil jih je g. Žirovnik dvoglasno s popolnim besedilom. Izdaja je prav priročna, žepna izdaja. Tisek je lep. Cena zmerna, po 20 vin. zvezek. Toplo priporočamo!

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Na Dunaju, dne 20. junija 1907.

Zadnji čas so cene žitu zelo pale, vendar pri tem niso kupčije trpele. Pšenica je padla zadnji teden približno

za 5 h, rž za 10 h, kuruza za 15 h; le ovsu se je cena zvišala za približno 15 h, ječmen ima pa isto ceno.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 10.45 do K 10.95; banaška 76 do 79 kg K 10.05 do K 10.50; viselbunška in rabska 76 do 80 kg K 9.60 do K 9.95; slovaška in štillerska K 9.50 do K 9.95; marhfeldska in ostala nižeavstrijska 75 do 79 kg K 9.35 do K 9.65.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8.25 do K 8.40; štillerska 71 do 73 kg K 8.10 do K 8.30; peštanska 72 do 74 kg K 8.20 do K 8.40; razna ogrska 72 do 74 kg K 8.10 do K 8.35; avstrijska 71 do 74 kg K 8.10 do K 8.35.

Ječmen za pičo K 7.10 do K 7.50.

Kuruza, ogrska K 6.15 do K 6.40, cinkantinska K 7.20 do K 7.60.

Oves, ogrski srednje vrste K 8.30 do K 8.65; prve vrste K 8.15 do K 8.35; izbrane vrste K 8.— do K 8.25.

V Budapešti so cene še bolj padale kakor na Dunaju. 20. junija so bile cene dopoldne sledeče:

pšenica za oktober	K 10.19 do K 10.20
rž „ „ „	8.31 „ „ 8.32
ovés „ „ „	7.32 „ „ 7.33
koruza „ julij	5.85 „ „ 5.86
koruza „ maj 1908	5.88 do „ 5.89
ogrstčica „ avgust	16.95 „ „ 17.05

Popoldne ob 5. so bile cene take:

pšenica za oktober	K 10.26
rž „ „ „	8.18
ovés „ „ „	7.40
koruza „ julij	5.88

Cena mesu se je le nekoliko spremenila. Klavni živini je vendar cena upadla za 12 h, ker je je bilo prignana ogromna množica.

Konji. Pripeljanih je bilo na trg 286 uporabljivih in 113 klavnih konj.

Cena konj za kučiranje K 600.— do K 900.—; za lahko vprego K 250.— do K 400.—; težki za vprego K 600.— do K 1100.—; konji za mesarja K 102.— do K 180.—. Kupčija je bila, zelo živahna.

Sladkor. Na mednarodnem sladkornem trgu vlada popolna stagnacija. Kurzi se niso prav nič spremenili.

Surovo maslo za vsakih 50 kg:

prima čajno	K 115.— do 120.—
„ z dezele	95.— „ 100.—

Mrva in slama. Pripeljali so 39 vozov mrve in 16 vozov slame. Plačevali so vsakih 100 kg:

travniska mrva	K 5.80 do K 8.40
slovaška „	K 6.20 do K 8.—
ogrska „	6.80 do K 7.60
slama „	5.60 do K 6.—

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 57.40 D, 58.— Bl. Kaže stalno.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 89.— do K 90.—. Vedno enaka cena.

Laneno olje vsakih 100 kg, prompt ab Dunaj per vagon K 76.— D, K 77.— Bl.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 10.50 do K 11.—; gališki, Standard White prompt ab Dunaj na berle K 30.50 do K 31.—, per vagon K 29.— oziroma 29.50; ravnoisti vodnočisto prompt ab Dunaj per vagon K 30.— oziroma K 30.50, na berle K 31.50 oziroma K 32.—. Cena petroleju se ni zadnji čas nič spremenila.

Mast za vsakih 50 kg: svinjska, domača, uračunšitroške za sod, K 75.— oziroma K 75.50; slanina bela ne uračunšitroška K 67.— oziroma K 68.—; loj izbran K 41.— oziroma K 41.50. Vse prompt ab Dunaj.

Poslano.*)

Kakor običajno, tako je tudi letos pevsko društvo „Ljubljana“ hotelo prirediti podoknico svojemu dobrotnemu častnemu članu č. g. Iv. Vrhovniku, župniku v Trnovem.

Dne 20. t. m. je bil pa odbor društva po zanesljivi osebi obveščen, da namerava takoimenovana „opozicija naprednih članov“ prirediti omenjeno podoknico, in ako bi društvo tudi nastopilo, tedaj „se bodemo pa“ — po izjavi člana opozicije — „zbili“.

Vsled tega poročila je odbor sklenil, da društvo letos ne priredi podoknice, ker ne dopušča čast društva kakor tudi dostojnost članov, da bi se „zbijali“ s surovimi naščuvanci.

Slav. p. n. občinstvo blagovoli to izjavo odbora na znanje vzeti.

Odbor

slov. pevskega društva „Ljubljane“.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!